

Ludmila PATLANJOGLU

UN SPECTACOL MANIFEST

Teatrul Independent **ACT** condus de Marcel Iureș, Mihai Măniuțiu și Alexandru Dabija se prefigurează ca o emblemă a unei generații de artiști ajunsă la maturitate după '89 și care domină cu forță teatrul românesc. Acest "teatru de buzunar", deschis întâlnirilor teatrale speciale, este realizat managerial după modelul occidental – fiind construit prin contribuția unor sponsori și desfășurându-și activitatea pe bază de proiecte. Pe Calea Victoriei nr. 126, culoare labirintice, scări întortochiate, ne conduc într-un subsol decorat cu afișe și fotografii. O pivniță cu gradene improvizate (pentru 70 de spectatori) dar cu instalații sofisticate de sunet și lumină s-a transformat într-un original spațiu teatral. Teatrul **ACT** debutează cu un text inedit, șocant prin actualitate, "Cetatea Soarelui" de Tommaso Campanella. O operă celebră din secolul al XVI-lea care a născut două experiențe familiare publicului de astăzi: "utopia comunistă" și "utopia europeană". Două profeții pentru care călugărul eretic a fost condamnat de Inchiziție, îndurând 27 de ani de carceră și suplicii cumplite, printre care și crucificarea. Contemporanii săi evocă "o tortură pe o scândură plină de vârfuri de fier pe care a

pierdut zece livre de sânge". Mihai Măniuțiu aduce la rampă omagiul atroce făcut de Campanella viitorului, îl supune unui examen critic, pentru că el s-a dovedit, în secolul nostru, "o oroare absolută, celălalt Infern, modelat de om aici, pe Pământ". Regizorul realizează acest lucru cu detașare, cu o fantezie ironică. Dialogul dintre Utopistul-Marcel Iureș și Ucenicul-Adrian Titieni are loc într-un decor supraréal. Scenografia sculptorului Aurel Vlad sugerează o lume închisă, temniță, ospiciu, laborator de savant psihopat, casă conspirativă, loc de întrunire masonică. O recuzită fantastică – obiecte bizare din metal, figurine din lut, păpuși – crează o imagine liliputană a Edenului visat de Campanella. Totul începe ca un joc încântător. În acest ritual de inițiere, "Cetatea Soarelui" este descrisă cu vervă, grație și pasiune. Replicile ne prind ca într-o plasă. Complicitatea spectatorului la acest ideal de fericire crește temperatura dialogului. Curând, cuvintele malignizează atmosfera: și noi am fost cobai ai acestor programe de asanare morală și de organizare superioară a societății. În "Cetatea Soarelui" a trăi în armonie înseamnă a nu avea nimic, a mânca o ciorbă la masa comună, a vieții în dormitoare-celulă, a procrea dirijat – pentru a asigura progenitura perfectă statului ideal. A te spovedi despre tine și ceilalți, periodic, ierarhic, lui Hoh, Marele Suveran. Pacea lumii este asigurată de "absolutismul european", de "unificarea politico-economico-religioasă prin suprimarea diversității". Un ideal de fericire în care Campanella se transformă în avocatul Diavolului, profețiile sale fiind mai aproape de Satana decât de Dumnezeu. "Și noi am fost în

Cetatea Soarelui" ne spune Mihai Măniuțiu, și "există pericolul să ajungem din nou". Oroarea și eroarea acestei angajări sincere, totale a eroilor dă frisoane și datorită recitalului admirabil al celor doi protagoniști. El este construit de regizor aproape cinematografic, mizând pe expresivitatea prim-planului și a gros-planului. Ochiul este atras de o privire, un gest, o mișcare de la un personaj la altul. Utopistul lui Marcel Iureș este o întruchipare caricată a intelectualului fanatic al ideii ce a înarmat de atâtea ori bruta în istorie. Atitudinile sale sunt hieratice, extravagant-solemne, chipul congestionat, zâmbetul – un rânjet. Adorația elevului acționează ca un excitant asupra Maestrului. Ucenicul interpretat de Adrian Titieni este o ipostază a omului-masă, o ființă vegetală, victimă sigură și călău inconștient. Mișcările lui sunt dezarticulate, greoaie, privirea idolatră, cerșind ocrotire și supunere, surâsul fericit – o grimasă, sunt expresii ale sărăciei de duh. Remarcabil este duelul vocal al celor doi actori, ce ilustrează cuvintele lui Peter Brook: "Adevărul cuiva se recunoaște în vocea sa". Jubilația verbală, afectată, emfatică, cu inflexiuni studiate a Utopistului se înfruntă parodic cu glasul cavernos, cu sunete găjâite, bolovănoase, primitiv al Ucenicului. Sub bagheta regizorală creatoare a lui Mihai Măniuțiu jocul sado-masochist al celor doi interpreți transmite repulsie și atracție. Adrian Titieni portretizează reliefat iar charismaticul Marcel Iureș oferă – între Richard al II-lea și Chiriac – o altă ipostază strălucită a talentului său. "Cetatea Soarelui" este un spectacol-manifest, tulburător, în care privirea către sine a eroilor este și privirea către noi.